

שיעור מספר 7*

11 - 5 נובמבר

העונש הישיר

שבת אחר הצהריים

קראו את הפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי: איוב 1, 2, קוריתנים 4:9, בראשית 8-1:3, פיליפים 11-4:11, מתי 11-4:1, פיליפים 8-5:2.

פסוק לשינון: "החֲקֹר אֱלֹהֵי תַמְצָא אִם עַד-תִּכְלִית שְׂדֵי תַמְצָא" איוב 7:11

הבעיה של הסבל האנושי ממשיכה להפחיד את האנושות גם כיום. אנחנו רואים אנשים "טובים" שסובלים מטרגדיה עצומה, כאשר הרעים ממשיכים לחיות ללא העונש. לפני כמה שנים, יצא לאור ספר שנקרא "מדוע דברים רעים קורים לאנשים טובים?". זה היה אחד הניסיונות של המאה להגיע לתשובה מספקת לבעיה הזאת. אך זה לא קרה. הרבה כותבים והוגים כתבו על מאבקם בסבל האנושי. ולא נראה שהם מצאו תשובות נכונות.

הנושא הזה, כמובן, הוא נושא מרכזי בספר איוב ואנחנו ממשיכים לחקור את השאלה מדוע אפילו אנשים "טובים", כמו איוב, סובלים בעולם הזה. אם כי, ההבדל המהותי בין ספר איוב לבין הספרים האחרים הוא שספר איוב אינו מבוסס על נקודת המבט האנושית לגבי הסבל, אלא, ליתר דיוק, בגלל שמדובר בכתבי הקודש, אנחנו רואים את נקודת מבטו של אלוהים על הבעיה. השבוע אנו נקרא עוד מספר נאומים מעת הגברים שבאו אל איוב בעת צעריו. מה אנחנו יכולים ללמוד מהם, בייחוד מהטעויות שלהם, כאשר הם מנסים, כמו רבים אחרים, להתמודד עם הבעיה של כאב?

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-11 בנובמבר.

האשמות גוברות

כאילו שזה לא היה מספיק לשמוע הרצאה מאת אליפו, איוב היה מוכרח לשמוע דברים דומים מפיו של בלדד. לצערינו, בלדד היה גס ומחמיר יותר כלפי איוב מאשר אליפו. דמיינו לעצמכם שמישהו הולך לאיש שכל ילדיו מתו ואומר לו: "אם-בְּנִיךָ חָטְאוּ-לוֹ וַיִּשְׁלַחֶם בְּיַד-פְּשָׁעִים" (איוב 4: 8).

המשפט הזה אירוני ביותר בהתחשב בעובדה שבפרק הראשון בספר מתואר כיצד איוב מקריב קורבנות עבור כל ילדיו במידה והם חטאו. על כן, אנו רואים כאן את הבדל גדול בין ההבנה של מהות החסד (כפי שרואים אותה במעשיו של איוב) ודברי הפתיחה של בלדד, אשר מראה כאן קשיחות וציות מחמיר לחוק של אלוהים. ואף גרוע מכך, בילדד אומר את כל הדברים הללו בנסיון להגן על אופיו של אלוהים.

קראו איוב 1-22: 8. מהי טענתו של בילדד ועד כמה הוא דובר אמת? במידה וניתן להתנתק מההקשר המיידי ורק לבחון את הרגשות שבאים לידי ביטוי כאן, איזו שגיאה ניתן לראות בפסוקים אלה?

מי יכול למצוא שגיאה במה שהוא אומר? "כִּי-תִמּוֹל אֶנְחָנוּ וְלֹא נִדְעַ עַי כִּי צַל יִמְיֵנו עָלֵי-אֶרֶץ" (איוב 9: 8). זהו משפט מקראי חזק ואמיתי (יעקוב 14: 4). ומה יכול להיות איננו נכון באמירה שכאשר הרשעים תולים את תקוותיהם בדברים גשמיים ארציים הם בעצם תולים את התקווה במשהו שחזק כמו "בית עכביש" (איוב 14: 8)? זהו משפט מקראי שנכון מכל הבחינות.

אולי הבעיה הגדולה ביותר היא בכך שבילדד מציג רק פן אחד של האופי האלוהי. זה כמו לשבת בתעלה בשולי הכביש. זה לא המקום שבו אנו אמורים להיות. למשל, משהו יכול להתרכז רק בחוק, בצדקה ובמשמעת, כאשר האחר יתרכז בחסד, סליחה ותמורתו של ישוע בלבד. שתי ההדגשות יתר הלו מעוותות את התמונה האמיתית של אלוהים באותה המידה. זו בעיה זהה.

כבני אדם, אנו צריכים תמיד לשאוף לאיזון בין החוק והחסד בתיאולוגיה שלנו וגם ביחסינו כלפי האחרים. למרות זאת, אילו היית אמור לנסות לצד אחד (ובתור אנשים אנו עושים זאת לעיתים קרובות), לאיזה צד היה טוב יותר לשנות כאשר אנחנו עוסקים בטעויות של אחרים ולמה?

פחות ממה שעוונך ראוי לו

”החקר אֱלוֹהַ תִּמְצָא אִם עַד-תִּכְלִית שְׂדֵי תִמְצָא: גְּבַהֵי שָׁמַיִם מֵה-תִּפְעַל עֲמָקָה מִשָּׂאוֹל מֵה-תִּדְעַ: אֲרָכָה מֵאֲרָץ מִדָּה וּרְחֹבָה מִנֵּי-יָם” (איוב 9-7:11, ראה גם ישעיה 14-12:40).
איזה אמת באה לידי ביטוי כאן ומדוע חשוב לנו תמיד לזכור אותה?

המילים הללו הן ביטוי יפה לעובדה שיש כל כך הרבה דברים שאיננו יודעים על אלוהים ושכל נסיונותינו למצוא תשובות בעצמנו עדיין ישאיר אותנו יודעי מעט כל כך. מעניין שאחד מהפילוסופים הידועים ביותר של המאה ה-20, ריצ'ארד רוטרי, טען שאין ביכולתנו לדעת את האמת ולהבין את מציאותנו ועל כן אנו מוכרחים לעזוב כל ניסיון שכזה. במקום לנסות להבין את המציאות אנחנו רק יכולים לנסות להתמודד איתה. זה פשוט מקסים: 2600 שנות התרבות הפילוסופית המערבית מגיעה לשיאה בביטוי הזה. אם כל החיפוש שלנו משאיר אותנו בחשכה לגבי טבעה של המציאות בה אנו חיים, אזי מי יכול להבין את הבורא "בעזרת החיפוש" – אותו אחד שיצר את המציאות הזו ושהרבה יותר גדול ממנה? למעשה, רוטרי אישר את הטענה שקראנו בכתבי הקודש. למרות העומק של הפסוקים הללו, אשר נלקחו מתוך נאומו של צופר, החבר השלישי של איוב, הוא השתמש בהם על מנת להתווכח עם איוב.

קראו איוב 1-20:11. מה נכון בדבריו של צופר, אך שגוי בטיעון הכולל שלו?

קשה לנו להבין, כיצד מישהו יכול לגשת לאדם מתאבל, כגון איוב, ולאמר לו שבעצם הוא מקבל את מה שהוא ראוי לו. לא, למעשה, אתה מקבל פחות ממה שאתה ראוי לו. ומה שגרוע אף יותר – הוא עושה את כל זה יחד עם שני החברים האחרים בניסיון להצדיק את טובו ואת אופיו של אלוהים.

לעיתים, רק הידיעה של האמת על אופיו של אלוהים לא גורמת לנו באופן אוטומטי לשקף אותו לאחריים. למה מעבר לכך אנו זקוקים על מנת לשקף את אופיו של אלוהים?

הגמול האלוהי

ללא ספק שלושת חבריו של איוב היו בעלי ידע מסוים על אלוהים. והם היו רציניים ביותר בניסיונם להגן עליו. וגם כפי שראינו, דבריהם הוליכו שולל את איוב (במיוחד בהקשר של מצבו), למרות שבדבריהם הם ביטאו כמה אמיתות גורליות. בטעיוניהם הרעיון המרכזי היה שאלוהים הוא אל צדיק ושהחטא מביא על הרשע עונש חמור לעומת הברכות שמחכות לצדיק. למרות שאיננו יודעים את הזמן המדויק בו חיו אותם האנשים, ניתן להניח שהם חיו בתקופה שקדמה ליציאת מצרים, היות ואנו מאמינים שמשה כתב את ספר איוב בהיותו במדיין, הם ככל הנראה חיו אחרי המבול. **קראו בראשית 8-5:6. למרות שאיננו יודעים עד כמה אותם שלושה גברים (אליפז, בלדד וצופר) ידעו את סיפור המבול, כיצד הסיפור הזה יכל להשפיע על התיאולוגיה שלהם?**

בפרוש, סיפור המבול הוא דוגמא לענישתו של אלוהים על החטא. אז אלוהים העניש ישירות את אותם האנשים שהיו ראויים לכך. ואפילו כאן, ניתן לראות את החסד האלוהי, כפי שנראה בבראשית 8:6. גם אלן ג' וייט כתבה ש"כל דפיקה (של פטיש) על התיבה הייתה לדרשה עבור האנשים" (The Spirit of Prophecy, vol. 1, p. 70). עם כל זה, אנו יכולים לראות בסיפור הזה את מה שחברי איוב אמרו לו עד רמה מסוימת.

כיצד אותו הרעיון של המשפט והענישה באים לידי ביטוי בבראשית 13:13, 18:20-32, 19:24,25?

אם אליפז, בלדד וצופר ידעו או לא על אותן התרחשויות, הם מגלים את המציאות של משפטו הישיר של אלוהים על הרשע. זה לא שאלוהים פשוט נטש את החוטאים ונתן לחטא עצמו להרוס אותם. במקרה של המבול, אלוהים היה המפעיל הישיר של עונשם. הוא תיפקד בתור השופט וההורס של הרשע והזדון.

למרות שהיינו מאוד רוצים להתרכז על אופיו האוהב, הרחום והסלחני של אלוהים, מדוע עלינו לא לשכוח את המציאות של צדקתו גם כן? תחשבו על כל הרוע שעדיין לא קיבל את עונשו. מה זה אמור לומר לנו לגבי העונש הבלתי נמנע מאת אלוהים לא משנה מתי ובאיזה צורה הוא יגיע?

כשאלוהים בורא דבר חדש

שנים אחרי שכל הדמויות מתוך ספר איוב מתו, בכתבי הקודש מוזכרים מקרים רבים של עונש אלוהי ישיר על הרוע, כמו כן שפע הברכות עבור הנאמנים לו.
איזה הבטחה ניתנה כאן עבור הממושמעים לאלוהים? דברים 24, 25: 6.

כל התנ"ך מלא בהבטחותיו של אלוהים של ברכות ושפע כלכלי שאלוהים יעניק לשומעים לו. לכן, אנו יכולים לראות הרבה דוגמאות של מה שחברי איוב אמרו לגבי ברכותיו של אלוהים עבור הנאמנות של אלו שמחפשים להישמע לו ולמצוותיו ולחיות חיי יושר ויראות שמים.

כמובן שהתנ"ך מלא גם באזהרות רבות לגבי העונש הישיר מאת אלוהים אשר מחכה לאלו שאינם מצייתים לו. ברוב רובו של התנ"ך, במיוחד אחרי הברית בין העברים לאלוהים במעמד הר סיני, אלוהים מזהירם מה עלולות להיות התוצאות של חוסר המשמעת לאלוהים. "וְאֵם-לֹא תִשְׁמְעוּ בְקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם אֶת-פִּי יְהוָה וְהִתְהַדַּדְתֶּם-יְהוָה וּבְאַבְתֵּיכֶם:" (שמואל א' 15: 12)

קראו במדבר 1-33: 16. מה האירוע הזה מלמד אותנו על המציאות של העונש האלוהי?

בהתחשב באופן שבו המורדים הושמדו, האירוע הזה יכול להוות דוגמה לרעיון ש"החטא מביא את עונשו". האנשים הללו היו עדים לעונש שמיימי וישיר מאת אלוהים על החטא והמרד. במקרה הזה אנו רואים את הביטוי העל-טבעי של כוחו של אלוהים, ונראה כי חוקי הטבע עצמם השתנו. "וְאֵם-בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפְצִתָּהּ הֲאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבִלְעָה אֶתֶם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיְרָדוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעֶתְם כִּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-יְהוָה" (במדבר 30: 16).

הפועל "ברא" מרמז לנו על סיפור הבריאה בספר בראשית. ה' רצה שכולם ידעו שזה הוא בעצמו הביא את העונש ישירות על המורדים.

המוות השני

ניתן לאמר בוודאות שהביטוי החזק והגדול ביותר לעונש האלוהי יהיה באחרית הימים, בעת השמדת הרוע הקרוי בכתבי הקודש "המוות השני" (התגלות 14: 20). כמובן שלא נבלבל בין המוות הזה לבין המוות שמוכר לכל צאצאי אדם. זהו המוות שאדם שני, ישוע המשיח, יפטור ממנו את הצדיקים באחרית הימים (1 קורינתים 15: 26). בניגוד לעונשים השונים שאנו רואים בתנ"ך, המוות השני הוא עונשו הישיר של אלוהים לחוטאים אשר לא חזרו בתשובה ולא קיבלו את הישועה בישוע המשיח.

קראו 2 פטרוס 5-7: 3. מה אומר לנו דבר אלוהים לגבי גורלם של ה"רשעים"?

"האש יורדת מאת אלוהים מן השמים. האדמה מתפרקת. הנשק המוסתר במעמקה התגלה והופעל. הלהבות מתפרצות מכל תהום פעור. אפילו הסלעים עצמם עולים באש. הגיע היום שבו הכל בוער כבתנור. היסודות נמסים בחום הלהבות, גם הארץ כולה, וכל המעשים עליה מתפרקים. מלאכי 19: 3, 2 פטרוס 10: 3. פני השטח של האדמה נראים כמסה מותכת, כאגם אש עצום רותח. זהו זמן הדין והאבדון של אנשים רשעים: "כי יום נקם ליהנה שְׁנֵת שְׁלוֹמִים לְרִיב צִיּוֹן" (ישעיה 34: 8)". (אלן ג' וייט, העימות הגדול, עמ' 672, 673).

למרות שהחטא עצמו עלול להוות עונש, כמובן שיש זמנים בהם אלוהים בעצמו מעניש את החוטאים ישירות, כפי שחברי איוב טענו. זה נכון שמקורו של כל הסבל בעולמינו הוא בחטא. אך זה שגוי לחשוב שכל הסבל הוא תוצאה של עונש אלוהי בעבור אותו החטא. בטח שזה לא היה המקרה של איוב וגם במקרים רבים אחרים זאת לא הסיבה. העובדה היא שכולנו מעורבים בעימות הגדול והאיוב שלנו רוצה לפגוע בנו. החדשות הטובות הן שבתוך כל זה אנו יכולים להיות בטוחים שאלוהים הוא בעדינו. לא משנה מהן הסיבות לניסיונות שאנו נתקלים בהם, לא משנה מה התוצאה של אותם הניסיונות, יש לנו את הביטחון באהבתו של אלוהים, אהבתו שהתגלתה בצורה יוצאת מן הכלל, כאשר ישוע עלה כקרובן על מזבח ה' במקומינו, וביצע מעשה שמבטיח לכולנו את סוף הסבל כולו.

כיצד אנו יכולים להיות בטוחים שהסבל של מישהו הוא עונש ישיר מאת אלוהים? ואם איננו יכולים להיות בטוחים בכך, מהי הגישה הטובה ביותר כלפי אותו אדם הסובל? או אפילו כאשר אנו סובלים?

נקודות למחשבה

כפי שאמרנו קודם לכן, חשוב לנסות להיכנס לתוך הנעליים של אחרים בכדי שנוכל להבין את דרך פעולתם ואת המניעים שלהם. הם אינם רואים את המאבק שמתרחש מאחורי הקלעים. אילו היינו שמים את עצמינו בנעליהם, קשה יהיה לנו לראות את הטעויות של אליפז, בלדד וצופר שהם ביצעו בקשר לסבלו של איוב. הם שפטו מקרה שהם לא היו מוסמכים לתת בו דין. "זה כל כך טבעי לבני אנוש לחשוב שאסונות גדולים הם תוצאה של עברה גדולה וחטא ענקי; אך לעיתים קרובות האנשים לוקים באופן המידה. איננו חיים בזמני העונש הישיר. הטוב והרע התערבבו בניהם והאסונות פקדו את כולם. לעיתים אנשים חוצים את קו הגבול של ההשגחה וההגנה האלוהית, ואז השטן מפעיל את כוחו עליהם, ואלוהים אינו מתערב. איוב היה צדיק מעונה, וחבריו רצו לגרום לו להכיר בכך שסבלו הוא תוצאה של חטא, ולגרום לו להרגיש תחת גינוי. הם הציגו את המקרה שלו כשל החוטא הגדול ביותר; אך אלוהים נזף בהם על שיפוטם של משרתו הנאמן".

(Ellen G. White Comments, The SDA Bible Commentary, vol. 3, p. 1140).

אנו צריכים להיות זהירים כאשר מדובר בסבל. בחלק מן המקרים זה נראה קל להבנה. מישוהו מעשן ולאחר מכן חולה בסרטן ריאות. לא יכול להיות פשוט מזה, נכון? מעולה, אך מה לגבי אותם אלה שעישנו כל חייהם ולא חלו בסרטן? האם אלוהים מעניש אחד ולא מעניש את האחר? בסופו של דבר, אנחנו, בדומה לאליפז, בלדד וצופר איננו יודעים מהו מקור אותו הסבל. במובן מסוים זה אפילו לא משנה האם אנחנו יודעים את מקורו או שלא. מה שמשנה היא תגובתנו לאותו הסבל. וכאן אותם שלושה גברים טעו לגמרי.

שאלות לדיון:

1. מהי תרומתה של ממשות העונש הישיר לביטחוננו בצדקתו היסודית של אלוהים, למרות מראה הדברים של היום?
2. שלושת הגברים הללו לא הבינו מה באמת קורה לאיוב בתוך סבלו. האם זה לא המקרה של כולנו מבחינה מסוימת? איננו מבינים את טבעו של הסבל האנושי במלואו. כיצד ההכרה בזאת תסייע לנו להיות יותר רחמניים כלפי הסובלים? כאמור לעיל, עד כמה חשוב שנדע את הגורמים המיידיים לאותו הסבל?